

Sveriges lantbruksuniversitet

Att: Lennart Jonsson

Box 7010

750 07 UPPSALA

Angående anmälan till JämO**1. Bakgrund**

Hanna Svederborn sökte höstterminen 2006 till veterinärutbildningen vid Statens lantbruksuniversitet, SLU, i folkhögskolekvoten där hon hade högsta omdöme (4,0). Utöver folkhögskoleomdöme kunde de sökande söka på gymnasiebetyg, högskoleprov och högskoleprov med arbetslivserfarenhet. Hanna Svederborn har ingen gymnasieexamen. Däremot sökte hon utöver i folkhögskolekvoten även på betyg från högskoleprovet. Det krävdes 1,9 i resultat på högskoleprovet för att komma ifråga för en utbildningsplats på veterinärutbildningen. Hanna Svederborns resultat på högskoleprovet var 1,0. Folkhögskolekvoten tilldelades tre utbildningsplatser av sammanlagt 85 platser. Samtliga tre utbildningsplatser i folkhögskolekvoten gick till män. Två män tilldelades varsin plats i ett första urval och en man tilldelades en plats i det andra urvalet.

Sökandetrycket för veterinärprogrammet vid SLU är stort. I de grupper som tillsätts genom gymnasiebetyg och folkhögskola krävs högsta betyg för att komma ifråga för antagning. Eftersom antalet sökande med högsta betyg är fler än tillgängliga platser måste man använda sig av skiljekriterier för att fördela platserna. Av SLUs antagningsordning framgår att om två eller flera sökande har lika meritvärde / jämförelsetal så går platsen i första hand till underrepresenterat kön. Med underrepresenterat kön avses färre än 50 % av de antagna, enligt Verket för högskoleservice, VHS, och SLU. Antagningsförfarandet är samordnat mellan VHS och SLU vilket innebär att det genomförs av VHS på uppdrag av SLU.

När skiljekriteriet kön tillämpas vid antagning används viktad lottning. Det innebär att man utgår från andelen behöriga sökande av det ena könet och ger det andra könet större chans att komma in i

förhållande till den andelen. Av andelen behöriga sökande till veterinärprogrammet var det 85 % kvinnor. I folkhögskolekvoten fanns 27 sökande med högsta omdöme varav fem män och 22 kvinnor. Den viktade lottningen gav att gruppen män fick 85 % chans att komma in och gruppen kvinnor 15 %. Från att ha haft 7,4 % chans att tilldelas en utbildningsplats vid det första urvalet i folkhögskolekvoten gav den viktade lottningen att chansen för en enskild kvinnlig sökande att tilldelas en plats sjönk till 1,4 % medan motsvarande chans för en manlig sökande ökade till 34 %.

2. JämOs bedömning

2.1 Diskriminering i strid med svensk rätt

Av 7 § lagen om likabehandling av studenter i högskolan (2001:1286) framgår att en högskola inte får missgynna en student eller en sökande genom att behandla honom eller henne sämre än högskolan behandlar, har behandlat eller skulle ha behandlat någon annan i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med könstillhörighet. Av andra stycket framgår att förbudet inte gäller om behandlingen är berättigad av hänsyn till ett särskilt intresse som uppenbarligen är viktigare än intresset av att förhindra diskriminering i högskolan.

Av 9 § samma lag framgår att förbudet gäller när en högskola beslutar om tillträde till högskoleutbildning eller vidtar någon annan åtgärd som har betydelse för tillträdet.

Av 7 kap. 12 § (tidigare 7 kap 10 §) högskoleförordningen (1993:100), framgår bland annat att vid i övrigt likvärdiga meriter får urval göras med hänsyn till kön i syfte att förbättra rekryteringen av studenter från underrepresenterat kön.

Enligt JämOs bedömning ger andra stycket i 7 § inget stöd för positiv särbehandling. Detta är en slutsats även regeringen och Diskrimineringskommittén har dragit (jfr. SOU 2006:22 sid 675 samt prop. 2007/08:95 sid 207). Vidare kan konstateras att förarbetena till lagen är otydliga och motstridiga (jfr. prop 2001/02:27 sid 41). Å ena sidan framgår där att det är ett berättigat intresse att välja en manlig sökande för en kvinnlig sökande till lärarutbildningen för att förbättra rekryteringen av studenter från det underrepresenterade könet. Samtidigt framgår att någon regel om positiv särbehandling inte föreslås i lagen. I alla händelser hänvisas i förarbetena till EG- domstolens dom C-407/98 (Abrahamsson m.fl).

Högsta Domstolen slog vidare fast i Uppsala målet (NJA 2006 sid 683) att ett ingripande undantag från en viktig huvudregel måste komma till tydligt uttryck i lagen och tillämpas restriktivt. Domstolen slog även fast att högskoleförordningen inte kan ges företräde framför likabehandlingslagen.

2.2 Diskriminering i strid med EG-rätten

Principen om likabehandling för positiv särbehandling får ske endast om syftet är att säkerställa "full jämställdhet i *arbetslivet* mellan kvinnor och män" (jfr art 141.4 EG- fördraget / art 2.8 likabehandlingsdirektivet 76/ 207/EEG).

Veterinäryrket har sedan 1960-talet varit mansdominerat, 4 % av andelen veterinärer var kvinnor år 1960, den har dock ökat till 51 % år 2002. Av SOU 2004:43 *Den könsuppdelade arbetsmarknaden* framgår att yrket numera är att betrakta som könsbalanserat (jfr sid 84). Under sådana förhållanden är det inte motiverat eller proportionerligt att tillämpa positiv särbehandling.

Av EG- domstolens praxis beträffande likabehandlingsprincipen följer vidare att vissa villkor måste vara uppfyllda för att positiv särbehandling ska vara tillåtet. Positiv särbehandling är tillåten när

- När två arbetssökande, arbetstagare har lika eller nästan lika meriter
- Så länge en egenskap som till exempel kön eller etnicitet inte är automatiskt eller ovillkorligt avgörande, utan en objektiv bedömning görs av till exempel en arbetssökandes alla meriter och personliga förhållanden där även icke-traditionella meriter får vägas in
- Om särbehandlingen står i proportion till ändamålet

Den viktade lottningen har fått som konsekvens att inga kvinnliga sökande de senaste åren antagits till veterinärutbildningen genom folkhögskolekvoten när det har funnits manliga sökande - trots att antalet kvinnliga sökande med högsta betyg har varit fler än antalet manliga. Mot bakgrund av detta synes sökandenas könstillhörighet vara ovillkorligt och automatiskt avgörande för att få en fördel/ få en utbildningsplats i lottningsförfarandet.

EG-rätten ställer inte bara upp ett krav på att företrädet vid positiv särbehandling inte får vara automatiskt och ovillkorligt. Av Abrahamsson- domen (C-407/ 98) framgår att det vid lika meriter *kan* vara tillåtet att ge sökande av underrepresenterat kön en fördel. En förutsättning är dock att "det görs en objektiv bedömning av ansökningarna med beaktande av samtliga sökandes personliga förhållanden" (p 61). SLU har numera beslutat att använda ett särskilt vårdprov som första

skiljekriterium vid årets antagning till veterinärprogrammet (under en försöksperiod på två år) vilket är ett förfarande som mer stämmer överens med de krav som EG-rätten ställer jämfört med att endast tillämpa viktad lottning vid urvalet.

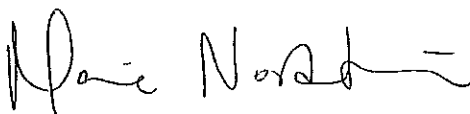
En ytterligare aspekt att beakta vid proportionalitetsbedömningen är vilka konsekvenser den positiva särbehandlingen får för sökande som inte tillhör det underrepresenterade könet. En viktig omständighet är om det finns alternativa lärosäten, statliga eller privata. Av EG-praxis, C-158/97 p 53 (Badeck m.fl.) följer att positiv särbehandling inte får tillämpas vid antagning till en utbildning som staten har monopol på och där det inte finns några privata alternativ. Veterinärutbildningen finns endast vid SLU i Sverige och det saknas privata alternativ.

3. Sammanfattningsvis

SLU har jämlikt 7 § lagen om likabehandling av studenter i högskolan (första stycket) missgynnat Hanna Svederborn på ett sätt som har samband med hennes könstillhörighet. Undantaget i 7 § är inte tillämpligt. I enlighet med 13 § samma lag skall staten betala skadestånd för den kränkning som en student eller sökande har blivit utsatt för genom att högskolan har åsidosatt förbuden i 7 och 9 §§ mot diskriminering.

I JämOs uppdrag ingår att söka nå en förlikning med motparten. Mot bakgrund av detta vill JämO erbjuda SLU möjlighet att komma till en överläggning på JämOs kansli i syfte att söka nå en förlikning i ärendet. Om en överenskommelse inte kan träffas avser JämO att väcka talan i tingsrätt och yrka att domstolen förpliktar SLU att till Hanna Svederborn utge allmänt skadestånd med 100 000 kr.

Med vänlig hälsning

Marie Nordström

jurist

08-440 10 67

marie.nordstrom@jamombud.se /